

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาของปัญหา

การศึกษาพัฒนาการทางภาษาเท่าที่ผ่านมามักจำกัดอยู่ที่ปรากฏการณ์ทางภาษาระดับประโยค (sentence) ซึ่งเป็นที่เข้าใจกันโดยพื้นฐานทั่วไปว่าเป็นหน่วยทางภาษาที่มีขนาดใหญ่กว่าอนุประโยค (clause) และมีความสัมพันธ์ภายในแบบแนวเรียง (syntagmatic relationship) อย่างไรก็ตาม มีนักภาษาศาสตร์บางกลุ่มที่มีความเห็นว่าการศึกษาพัฒนาการทางภาษานั้น เป็นเรื่องจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษาจากข้อมูลระดับปริจเฉท (discourse) เนื่องจากมีปรากฏการณ์ทางภาษาหลายประการที่ไม่สามารถอธิบายได้ หากจำกัดการศึกษาอยู่ที่ระดับประโยค ในปี 1994 เบอร์แมนและสโลบิน (Berman and Slobin, 1994) ได้ศึกษาพัฒนาการทางภาษาในการเล่าเรื่อง (narrative) ซึ่งเป็นการศึกษาพัฒนาการทางภาษาจากข้อมูลระดับปริจเฉท เปรียบเทียบข้ามภาษา (cross-linguistics) 5 ภาษา ได้แก่ ภาษาอังกฤษ (English) ภาษาเยอรมัน (German) ภาษาสเปน (Spanish) ภาษาฮีบรู (Hebrew) และภาษาตุรกี (Turkish) โดยให้ผู้เล่าเรื่องแต่ละภาษาที่มีอายุต่างกัน 5 กลุ่มอายุ ได้แก่ เด็กในกลุ่มอายุ 3 ปี จำนวน 12 คน เด็กในกลุ่มอายุ 5 ปี จำนวน 12 คน เด็กในกลุ่มอายุ 9 ปี จำนวน 12 คน เด็กในกลุ่มอายุ 11 ปี จำนวน 12 คน และผู้ใหญ่ จำนวน 12 คน รวมทั้งสิ้น 60 คน เล่าเรื่องจากภาพวาดชุด กบ เจ้าอยู่ไหน (Frog, where are you?) ของเมอร์เซอร์ เมเยอร์ (Mercer Mayer) จำนวน 24 ภาพ ภาพวาดชุดนี้เป็นภาพวาดเกี่ยวกับเด็กชาย สุนัขของเด็กชาย การค้นหากบที่หายไป และการผจญภัยต่างๆ

งานวิจัยของเบอร์แมนและสโลบิน (Berman and Slobin, 1994) ทำให้เกิดความตื่นตัวในการศึกษาเกี่ยวกับพัฒนาการทางภาษาจากข้อมูลระดับปริจเฉทเพิ่มมากขึ้น ปัจจุบัน งานวิจัยที่ใช้เค้าโครง เรื่องกบ (The frog story framework) ของเบอร์แมนและสโลบิน (Berman and Slobin, 1994) ได้แพร่หลายไปอย่างรวดเร็ว โดยมีนักวิจัยมากกว่า 150 คนทั่วโลก กำลังเก็บรวบรวมข้อมูลการเล่าเรื่องจากภาพวาดชุด กบ เจ้าอยู่ไหน เป็นภาษาต่างๆ ไม่น้อยกว่า 50 ภาษา ในรูปแบบต่างๆ ทั้งภาษาที่สื่อด้วยเสียงพูด ภาษาที่สื่อด้วยสัญญาณ และภาษาที่สื่อด้วยตัวหนังสือ

ต่อมาซลาเทฟและยางกลาง (Zlatev and Yangklang, 2003) ได้เก็บรวบรวมข้อมูลการเล่าเรื่องจากภาพวาดชุด กบ เจ้าอยู่ไหน ภาษาไทย โดยใช้เค้าโครง เรื่องกบ ของเบอร์แมนและสโลบิน (Berman and Slobin, 1994) ซึ่งซลาเทฟและยางกลาง (Zlatev and Yangklang, 2003) ให้ผู้เล่าเรื่องภาษาไทยที่มีอายุต่างกัน 5 กลุ่มอายุ ได้แก่ เด็กในกลุ่มอายุ 3 ปี 10 คน เด็กในกลุ่มอายุ 5 ปี จำนวน 10 คน เด็กในกลุ่มอายุ 9 ปี จำนวน 10 คน เด็กในกลุ่มอายุ 11 ปี จำนวน 10 คน และ

ผู้ใหญ่ จำนวน 10 คน รวมทั้งสิ้น 50 คน เล่าเรื่องจากภาพวาดชุด กบ เจ้าอยู่ไหน ของเมอร์เซอร์ เมเยอร์ (Mercer Mayer) จำนวน 24 ภาพ

ซลาเทฟและยางกลาง (Zlatev and Yangklang, 2003) ได้แบ่งข้อมูลการเล่าเรื่องของผู้เล่าเรื่องแต่ละคนในแต่ละกลุ่มอายุออกเป็นอนุประโยค (clause) และใช้เกณฑ์ในการตัดสินขอบเขตของอนุประโยค (clause boundary) ดังนี้ (1) ขอบเขตของอนุประโยคจะอยู่หน้าประธานใหม่ ไม่ว่าจะเป็นประธานใหม่ที่ชัดเจนหรือไม่ชัดเจน (new explicit or implicit subject) (2) ขอบเขตของอนุประโยคจะอยู่หน้าส่วนเติมเต็ม (complementizer) ได้แก่ คำว่า 'ที่' และ 'นั่น' ซึ่งมีคำกริยานำหน้าและตามหลังคำเหล่านี้ (3) ขอบเขตของอนุประโยคจะอยู่หน้าคำสันธาน (conjunction) ได้แก่ คำว่า 'และ' 'แล้ว' 'แล้วก็' 'ก็' และ 'แต่' ซึ่งมีคำกริยานำหน้าและตามหลังคำเหล่านี้ (4) ขอบเขตของอนุประโยคจะอยู่หลังคำว่า 'ว่า' ซึ่งมีคำกริยานำหน้าและตามหลังคำเหล่านี้ และ (5) ขอบเขตของอนุประโยคจะอยู่ระหว่างชุดของคำกริยา (chain of verbs) ซึ่งสามารถค้นด้วยคำสันธานได้ เช่น คำว่า 'แล้ว'

อย่างไรก็ดี การตัดสินขอบเขตของอนุประโยคด้วยเกณฑ์ดังกล่าว เป็นการมองว่าอนุประโยคเป็นหน่วยนามธรรมที่นักทฤษฎีกำหนดรูปแบบไว้ด้วยเกณฑ์ทางวากยสัมพันธ์ หรือเกณฑ์ทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ การวิเคราะห์ดังกล่าวจะได้ประโยคตามทฤษฎี (System Sentence) ซึ่งเป็นประโยคที่เป็นนามธรรมตามระบบไวยากรณ์ที่สมบูรณ์ของผู้ใหญ่ ซึ่งทำให้เกิดความไม่สอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากการเล่าเรื่องอันเกิดจากการสื่อสารกันด้วยคำพูดจริง เนื่องจาก ในการสื่อสารกันด้วยคำพูดนั้น ประโยคที่เกิดขึ้นจริงในการสื่อสารแม้ไม่มีความสมบูรณ์ด้วยโครงสร้างทางไวยากรณ์ แต่ผู้รับสารก็สามารถตีความคำพูดนั้นได้ ประโยคในดับท (Text Sentence) ประกอบไปด้วยถ้อยคำความคิดที่สัมพันธ์กันอย่างมีเอกนัย (unified whole) ผู้รับสารสามารถแจงส่วนประโยคได้จากความหมาย และสามารถรู้ความสัมพันธ์ของความคิดได้จากบริบท อาทิ สถานการณ์หรือถ้อยคำในประโยคนั้นๆ (Lyons, 1977; สุดาพร ลักขณีนาวิน, 2537)

จากการศึกษาข้อมูลการเล่าเรื่องจากภาพวาดชุด กบ เจ้าอยู่ไหน ภาษาไทย ผู้วิจัยพบว่า ข้อมูลการเล่าเรื่องของเด็ก 4 กลุ่มอายุมีลักษณะทางวากยสัมพันธ์ที่น่าสนใจ และเนื่องจากยังไม่มีผู้ใดศึกษาพัฒนาการทางวากยสัมพันธ์ของเด็กไทยในการเล่าเรื่องจากภาพวาดชุด กบ เจ้าอยู่ไหน มาก่อน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาเกี่ยวกับลักษณะทางวากยสัมพันธ์ในการเล่าเรื่องของเด็กไทย 4 กลุ่มอายุ ได้แก่ กลุ่มอายุ 3 ปี 5 ปี 9 ปี และ 11 ปี และศึกษาการเล่าเรื่องของผู้ใหญ่ ทั้งในแง่จำนวน ขนาด และความซับซ้อนทางโครงสร้างของหน่วยถ้อย หรือหน่วยทางกายภาพที่มีนัยถึงกระบวนการการผลิตเสียงกลุ่มนั้นออกมา (Crystal, 1991) ตลอดจนเปรียบเทียบลักษณะทางวากยสัมพันธ์ในการเล่าเรื่องของเด็กไทย 4 กลุ่มอายุกับการเล่าเรื่องของผู้ใหญ่ไทย เพื่อวิเคราะห์

พัฒนาการ โดยผู้วิจัยจะใช้หน่วยระหว่างการหยุด (Pause Defined Unit – PDU) หรือช่วงการพูดจากการหยุดเว้นระยะหนึ่งไปยังการหยุดเว้นระยะอีกทีหนึ่ง ในการตัดสินขอบเขตของหน่วยถ้อย (utterance boundary) เนื่องจาก การหยุดเว้นระยะที่มีความพ้องของสูงส่วนใหญ่จะเป็น juncture pause คือเกิดระหว่าง จุดแยกระหว่างประโยค (sentence boundary) จุดแยกระหว่างอนุประโยค (clause boundary) และจุดแยกระหว่างวลี (phrase boundary) (สุดาพร ลักษณะนิยนาวิน, 2531) การศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกศึกษาจากข้อมูลการเล่าเรื่องจากภาพวาดชุด กบ เจ้าอยู่ไหน ภาษาไทย ซึ่งผู้เล่าเรื่องภาษาไทยที่มีอายุต่างกัน 5 กลุ่มอายุ ได้แก่ เด็กในกลุ่มอายุ 3 ปี 10 คน เด็กในกลุ่มอายุ 5 ปี จำนวน 10 คน เด็กในกลุ่มอายุ 9 ปี จำนวน 10 คน เด็กในกลุ่มอายุ 11 ปี จำนวน 10 คน และผู้ใหญ่ จำนวน 10 คน รวมทั้งสิ้น 50 คน ใช้ในการเล่าเรื่องจากภาพวาดชุด กบ เจ้าอยู่ไหน ของ Mercer Mayer จำนวน 24 ภาพ ซึ่งได้เก็บรวบรวมไว้ในคลังข้อมูล เรื่องกบ (Frog story corpora) ภายใต้อินโฟฐานข้อมูล The CHILDES (The CHILDES database) (Zlatev and Yangklang, 2003) โดยผู้วิจัยดาวน์โหลดข้อมูลการเล่าเรื่องทั้งหมดที่ถูกถอดความโดยผู้พูดภาษาไทยจากเว็บไซต์ <http://childes.psy.cmu.edu>

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาลักษณะทางวากยสัมพันธ์ในการเล่าเรื่องของเด็กไทย 4 กลุ่มอายุ ได้แก่ กลุ่มอายุ 3 ปี 5 ปี 9 ปี และ 11 ปี และการเล่าเรื่องของผู้ใหญ่
2. เปรียบเทียบลักษณะทางวากยสัมพันธ์ในการเล่าเรื่องของเด็กไทย 4 กลุ่มอายุกับการเล่าเรื่องของผู้ใหญ่ไทย เพื่อวิเคราะห์พัฒนาการ

1.3 สมมติฐานในการวิจัย

การเล่าเรื่องของเด็ก 4 กลุ่มอายุ แสดงให้เห็นพัฒนาการทางวากยสัมพันธ์ในแง่จำนวนขนาด และความซับซ้อนทางโครงสร้างของหน่วยถ้อย

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

1. ศึกษาลักษณะทางวากยสัมพันธ์ในการเล่าเรื่องของเด็กไทย 4 กลุ่มอายุ ได้แก่ กลุ่มอายุ 3 ปี 5 ปี 9 ปี และ 11 ปี และการเล่าเรื่องของผู้ใหญ่ ทั้งในแง่จำนวนขนาด และความซับซ้อนทางโครงสร้างของหน่วยถ้อย จากข้อมูลการเล่าเรื่องจากภาพวาดชุด กบ เจ้าอยู่ไหน ของเมอร์เซอร์ เมเยอร์ จำนวน 24 ภาพ ซึ่งผู้เล่าเรื่องที่มีอายุต่างกัน 5 กลุ่มอายุ ได้แก่ เด็กกลุ่มอายุ 3 ปี จำนวน 10 คน เด็กกลุ่มอายุ 5 ปี จำนวน 10 คน เด็กกลุ่มอายุ 9 ปี จำนวน 10 คน เด็กกลุ่มอายุ 11 ปี จำนวน

10 คน และผู้ใหญ่ จำนวน 10 คน รวมทั้งสิ้น 50 คน เล่าเป็นภาษาไทย และถูกรวบรวมไว้ในคลังข้อมูล เรื่องกบ (Frog story corpora) ภายในฐานข้อมูล The CHILDES (The CHILDES database) (Zlatev and Yangklang, 2003) โดยผู้วิจัยดาวน์โหลดข้อมูลการเล่าเรื่องทั้งหมดที่ถูกถอดความโดยผู้พูดภาษาไทยจากเว็บไซต์ <http://chilides.psy.cmu.edu>

2. เปรียบเทียบลักษณะทางวากยสัมพันธ์ในการเล่าเรื่องของเด็กไทย 4 กลุ่มอายุกับการเล่าเรื่องของผู้ใหญ่ไทย เพื่อวิเคราะห์พัฒนาการ

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาพัฒนาการทางภาษาของเด็กในการเล่าเรื่อง ในแง่อื่นๆ ต่อไป
2. เพื่อเป็นประโยชน์ในการศึกษาพัฒนาการทางปริชานของเด็ก

1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ

พัฒนาการ (development) สามารถให้คำนิยามได้ 2 ลักษณะ คือ ความหมายกว้าง และความหมายแคบ **พัฒนาการในความหมายกว้าง** หมายถึง การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้านต่างๆ ของคนตลอดชีพทั้งในรูปแบบที่เจริญขึ้นหรือถดถอยลง การกำหนดขั้นของพัฒนาการจะกำหนดจากอายุตามความเจริญวัยตามปฏิทิน (chronological age) โดยในแต่ละขั้นจะแบ่งโดยมีนัยสำคัญในการจำแนกตามลักษณะเด่นเฉพาะวัย (สุธาสินี สิทธิเกษร, 2540) **พัฒนาการในความหมายแคบ** หมายถึง การใช้กฎและโครงสร้างทางภาษาของเด็กในบริบทภาษา (language context) ต่างๆ กัน (Wray, Trott, and Bloomer, 1998) อย่างไรก็ตาม เนื่องจากงานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเกี่ยวกับพัฒนาการทางวากยสัมพันธ์ในการเล่าเรื่องแบบเปรียบเทียบข้ามอายุ (cross-age-group study) ดังนั้น **พัฒนาการ** ซึ่งใช้ในงานวิจัยนี้ คือ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้านการใช้โครงสร้างทางภาษาของเด็กในช่วงอายุต่างๆ ในบริบทภาษาหนึ่ง

การเล่าเรื่อง (narration) คือ การเล่าเหตุการณ์เรียงต่อเนื่องกันตามกาลเวลา ในงานวิจัยนี้เป็น การเล่าเรื่องจากภาพวาดชุด กบ เจ้าอยู่ไหน ของเมอร์เซอร์ เมเยอร์ จำนวน 24 ภาพ

วากยสัมพันธ์ (syntax) คือ การศึกษากระบวนการที่คำรวมกันเป็นประโยค และความสัมพันธ์ในแง่หน้าที่ และโครงสร้างทางไวยากรณ์ (อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, ยุพาพรรณ หุ่นจำลอง และ สรัญญา เสวตมาลย์, 2544)

หน่วยถ้อย (utterance) สามารถให้คำนิยามได้ 2 ลักษณะ คือ ความหมายกว้าง และความหมายแคบ **หน่วยถ้อยในความหมายกว้าง** หมายถึง หน่วยทางกายภาพที่มีนัยถึงกระบวนการ

การการผลิตเสียงกลุ่มนั้นออกมา (Crystal, 1991) หน่วยถ้อยในความหมายแคบ หมายถึง ส่วนของภาษาพูดโดยใครก็ตาม ที่ข้างหน้าเป็นการหยุดเงียบ (silence) และข้างหลังก็เป็นการหยุดเงียบ (Fries, 1952) ในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยใช้หน่วยถ้อยในความหมายแคบ และใช้หน่วยระหว่างการหยุด (Pause Defined Unit – PDU) หรือช่วงการพูดจากการหยุดเว้นระยะหนึ่งไปยังการหยุดเว้นระยะอีกที่หนึ่ง ในการตัดสินขอบเขตของหน่วยถ้อย (utterance boundary)

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย